

Божко С.О.*

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОГОВОРУ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ (ОДКБ)

В статті розглядаються деякі актуальні проблеми в діяльності ОДКБ на тлі безпекових процесів у Євразійському регіоні. Використовуючи метод контент-аналізу, автор також з'ясовує, чи російські ЗМІ сприяють адекватному розумінню аудиторією поточних подій і процесів, пов'язаних з ОДКБ. Автор приходить до висновку, що попри свою певну малоефективність Організацією досягнуто низку успіхів у своїй роботі. Аналіз публікацій, присвячених ОДКБ, у російській «Независимой газете» («Независимой газете») свідчить про переважно проросійську позицію авторів і їх некритичне ставлення до підсумків роботи ОДКБ.

Ключові слова: ОДКБ, «Независимая газета», безпека, контент-аналіз, військово-політичне співробітництво, Євразійський регіон.

The article considers some current problems of CSTO activities against the backdrop of the situation in the field of security in the Eurasian region. Employing the method of content analysis, the author also determines if the Russian mass media contribute to the adequate understanding of current events and processes within and connected to CSTO by their audience. The article concludes that despite its certain low efficiency, the organization has achieved a number of successes in its own work. The analysis of publications about CSTO in the Russian «Nezavisimaya Gazeta» shows that the authors take mostly pro-Russian stance and are often uncritical when assessing the results of the CSTO work.

Key words: CSTO, «Nezavisimaya Gazeta», security, content analysis, military-political cooperation, Eurasian region.

В статье рассматриваются некоторые актуальные проблемы в деятельности ОДКБ на фоне ситуации в области безопасности в Евразийском регионе. Используя метод контент-анализа, автор также выясняет, способствуют ли российские СМИ адекватному пониманию аудиторией текущих событий и процессов, связанных с ОДКБ. Автор приходит к выводу, что, несмотря на определенную малоеффективность, Организацией достигнут ряд успехов в своей работе. Анализ публикаций, посвященных ОДКБ, в российской «Независимой газете» свидетельствует о преимущественно пророссийской позиции авторов и их некритическом отношении к итогам работы ОДКБ.

Ключевые слова: ОДКБ, Независимая газета, безопасность, контент-анализ, военно-политическое сотрудничество, Евразийский регион.

* кандидат політичних наук, науковий співробітник науково-дослідної частини Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

В 2012 році виповнилось 20 років з часу підписання Ташкентського Договору колективної безпеки Білоруссю, Вірменією, Казахстаном, Киргизією, Росією, Таджикистаном і Узбекистаном і 10 років з моменту утворення на основі цього документу міжнародної військово-політичної організації під назвою Організація Договору колективної безпеки. За ці досить довгі проміжки часу дії Договору і організації державам-учасникам вже вдалося напрацювати нормативну правову базу і досвід багатостороннього військово-політичного співробітництва. На сьогоднішній день можна спостерігати певне організаційне зміцнення ОДКБ і перші відчутні досягнення в її роботі.

Що стосується питання наукових досліджень на тему ОДКБ, то тут поступово накопичується відповідна історіографічна база, в якій однак над комплексними дослідженнями (наприклад, праці П.І. Лозинського [1] і В. Ніколаєнко [2]) помітно домінують аналітичні статті, доповіді, робочі документи і звіти ЗМІ [3, 4, 5, 6]. В комплексних працях проблематика ОДКБ частіше розглядається в ширшому контексті військово-політичного співробітництва на пострадянському просторі.

Практична і наукова актуальність вивчення сучасних проблем діяльності ОДКБ, перспектив її розвитку обґрунтовується потребою аналітичного забезпечення її функціонування в такому складному і нестабільному регіоні, як Євразія. Тут досить навести як приклади кризову ситуацію в Афганістані, проблеми з Іраном, «заморожений» конфлікт у Нагорному Карабасі. Крім того, досі бракує неупередженого аналізу і оцінок діяльності ОДКБ: багато російських дослідників перебільшують успіхи організації, західні вчені навпаки ставляться до ОДКБ із підвищеним скепсисом.

Серед останніх досліджень і публікацій, в яких розглядаються проблеми діяльності ОДКБ, можна назвати праці Ю. Ніктіної [3], П. Лозинського [1], І. Юргенса [4], А. Шевцова [5] і А. Цибуляк [6].

В цій статті автор ставить за мету розглянути загальні тенденції в діяльності ОДКБ, а також відповісти на питання, чи дають можливість російські ЗМІ адекватно уявити актуальні проблеми розвитку ОДКБ на сучасному етапі. В якості матеріалу для аналізу автор використовує публікації про ОДКБ в «Незавісiмом воєннoм обoзрєнiї» «Незавісiмої газети» протягом 2012 р. Цей вибір обґрунтовується тим, що дана газета є однією з провідних і популярних російських періодичних видань, отже має можливість впливу на думки достатньо широкої читацької аудиторії, і крім того, це єдине невійськове видання, яке щотижня готує вищезазначений додаток на військову тематику.

Методом дослідження є контент-аналіз.

Основна частина статті розпочинається з викладення низки теоретичних тез про місце військового співробітництва в міжнародних відносинах, його суть і функціональне призначення. Далі подається характеристика євразійського (переважно пострадянського) безпекового регіону і його інституцій. Після цього описуються результати вивчення газетного матеріалу, присвяченого проблематиці ОДКБ. В кінці статті наводяться висновки дослідження і окреслюються перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Співробітництво у військовій сфері як особлива форма міждержавних відносин

Військово-політична діяльність держави здійснюється не у вакуумі. Вона повинна так чи інакше співвідноситись з аналогічною діяльністю інших країн, їх зовнішньою політикою і військовими можливостями. Ця діяльність може бути зорієнтована на проведення тієї чи іншої лінії, яка варіюється від конфронтації з потенційними супротивниками до конструктивної взаємодії з союзниками. Іншими словами сфера військового підтри-

мання безпеки – це не просто поле автономної діяльності держави, але і специфічна сфера її взаємовідносин з іншими країнами [7, с. 11].

Співробітництво у військовій сфері як особлива форма міждержавних відносин має на меті задоволення потреб держав у військово-політичних, військово-економічних, військово-соціальних, військово-наукових і військово-технічних зв'язках. Обов'язок держав діяти відповідно до принципів міжнародного права очевидно припускає їхній обов'язок співробітничати у вирішенні різних міжнародних проблем, оскільки це може виявитися необхідним для підтримки міжнародного миру і безпеки. Обов'язок держав співробітничати одна з одною природно припускає сумлінне дотримання державами норм міжнародного права і Статуту ООН. Співробітництво держав у військовій сфері повинне сприяти взаєморозумінню, довірі, зміцненню міжнародного миру і безпеки.

Економічні двосторонні і багатосторонні зв'язки країн – це перша і найбільш природня форма відносин, на основі яких виникають і розвиваються зв'язки військово-політичні. У свою чергу збільшення військово-політичної солідарності здійснює стимулюючий вплив на процеси економічної інтеграції. Військово-економічні зв'язки як такі, коли вони присутні в системі відносин, представляють собою досить важливу частину взаємодії. Остання в цілому, звичайно, значно ефективніша, якщо спирається на них. Взаємодія без суттєвих військово-економічних зв'язків, як правило, не має довгострокового, стійкого характеру, володіє обмеженою, тактичною цінністю (яка, звичайно, в якийсь момент може бути і досить значною) [8, с. 10-11].

Однією з ключових проблем і теорії, і практики у військово-політичній сфері (так і міжнародних відносинах у цілому) являється проблема стійкості блоків і об'єднань. Досвід минулих років свідчить, що кожний блок або об'єднання тим стійкіше, чим більше ступінь збігу політичної (в даному випадку, військово-політичної) і економічної (в даному випадку військово-економічної) сфер співпраці. Таким чином, прагнення до їх максимально можливого збігу має об'єктивний характер, поза залежністю від цілей і задач, які переслідуються тією або іншою коаліцією держав [9, с. 54].

Розглянемо стан і особливості військово-політичного і безпекового співробітництва в Євразійському регіоні в світлі вищенаведених загальних положень.

Євразійський простір безпеки

Під час «холодної війни» євразійський простір безпеки у значній своїй частині консолідувався в територіальних межах однієї країни – СРСР, тому був повністю однорідним з погляду своєї структури і механізмів забезпечення миру та стабільності. Тепер, як зазначив Генеральний секретар ОДКБ Ніколай Бордюжа, після розпаду Радянського Союзу на 15 нових держав на євразійському пострадянському просторі формується досить складна, багато в чому мозаїчна система безпеки. Єдиного євразійського простору безпеки поки, на жаль, не існує, він залишається фрагментарним і розмитим, певною мірою внутрішньо суперечливим, коли окремі його елементи не тільки не гармонують, але і конкурують один з одним [10].

Ситуація ускладнюється ідеологізованістю країн пострадянського регіону, збереження якої, нехай і в зміненому вигляді, свідчить про відносну стійкість якісних відмінностей даного геополітичного простору від іншої Європи, у тому числі від країн Балтії. Стійкість колишніх домінант є її наслідком незавершеності, а в багатьох випадках недостатньої органічності процесу становлення нових незалежних держав, наявності фундаментальних об'єктивних і суб'єктивних проблем для подолання цими країнами свого «республіканського комплексу». Національна самоідентифікація гальмується перекрученою масовою

свідомістю, міфами про «особливу слов'янську духовність», про «спільність історичних доль», що містять у тій або меншій мірі антизахідницький підтекст. Пострадянський простір усе ще міцно скріплений неререформованими до кінця механізмами, що залишилися у спадщину від колишнього Союзу, у тому числі і насамперед – генетичною близькістю та взаємозалежністю правлячих еліт [11, с. 13-14].

За прогнозними оцінками американських експертів, не можна виключати того, що низка євразійських держав можуть примкнути до інших регіональних систем безпеки, а також того, що деякі країни, які раніше входили до сусідніх регіонів, будуть тяжіти до цього простору. Західні євразійські країни повертатимуться до Європи. Завдяки географічній близькості і культурній спорідненості Кавказ зблизиться із сусідами на південь і захід, одночасно відбудеться зближення Центральної Азії з Південною Азією і Китаєм. Тим не менш, збережеться важлива взаємозалежність, головним чином в енергетичній сфері [12, с. 46-47].

Упродовж багатьох років військова інтеграція на пострадянському просторі часто була наївною профанацією. Реально працювала лише об'єднана система протиповітряної оборони країн СНД, але після навчань «Ашалук – 2005» з'ясувалося, що і протиповітряна оборона країн СНД – досить крихка структура. Серед основних причини декларативності та в'ялості інтеграції російські експерти виокремлюють такі: недостатня визначеність російської політики в питанні стратегії створення системи колективної безпеки; демобілізуючий фактор пропаганди відсутності геостратегічних загроз безпеці, що не потребують створення оборонного союзу; слабкість пропаганди Договору колективної безпеки від 1992 р.; відсутність функціонуючої як єдиний організм структури міждержавних і субрегіональних органів системи колективної безпеки [13, с. 221].

Так чи інакше основним системним фактором формування процесів безпеки на євразійському пострадянському просторі залишається суттєво переважаючий сусідів військово-політичний потенціал РФ і її стратегічна лінія поведінки. Роль Росії в цьому регіоні визначають економічні можливості, особливості внутрішньополітичного режиму, консенсус у країні щодо національних інтересів і шляхів їх просування. Водночас процеси в цьому комплексі регіональної безпеки визначаються національними інтересами і стратегіями інших нових незалежних держав щодо Росії, одна одної, позарегіональних держав й організацій [14, с. 156]. Це можна пояснити тим, що держави-учасниці СНД займають велику територію, межують із країнами, що мають різні військово-політичні цілі. У підсумку військово-політична ситуація в суміжних регіонах зумовлює істотні особливості і військово-політичні завдання держав СНД із забезпечення інтегрування систем безпеки.

Таким чином, зовнішні фактори відіграють значну роль у мотивації й організації пострадянської регіональної безпекової співпраці. Головними з них є: домінування антинатовських настроїв у політичному мисленні та формуванні політичного курсу Росії у сфері безпеки; створення в межах СНД внаслідок реальної, уявної або очікуваної гегемонії Росії, альтернативних структур, зокрема ОДЕР-ГУАМ, що можуть бути зорієнтовані на інші міжнародні полюси сили; залежність процесів в ОДКБ і Шанхайській організації співробітництва (ШОС) від характеру «великої гри» в Середній Азії [15, с. 176].

Основними міжнародними організаціями, що прагнуть хоча б частково цементувати євразійський простір безпеки, є вже згадувані СНД, ОДКБ і ШОС.

СНД заснована в 1991 р. Учасники – Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Казахстан, Киргизія, Молдова, Росія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Україна. Організація демонструє риси «порожніх» утворень: неоднакові рівні ентузіазму членів, їх швидке усунування від спільної діяльності, нездатність залучити сторонніх гравців тощо [15, с. 182].

ШОС заснована в 2001 р. Учасники – Казахстан, Китай, Киргизія, Росія, Таджикистан, Узбекистан. Складається із Секретаріату і Регіональної антитерористичної структури. Головна сфера її діяльності – безпека. У 2001 р. держави-члени ШОС ухвалили Конвенцію ШОС про боротьбу з тероризмом, сепаратизмом й екстремізмом. У ШОС поки відсутні принаймні три параметри: спільне бачення загроз, доцентрові сили і регіональна спільність. На макрорівні безпеки ШОС, можливо, відіграла свою роль, дозволивши Китаю та Росії співіснувати та будувати свої відносини із середньоазіатськими державами без видимих конфліктів [15, с. 197].

ОДКБ заснована в 2002 р. Учасники – Вірменія, Білорусь, Казахстан, Киргизія, Росія і Таджикистан. Подібно до НАТО, керівництво ОДКБ здійснюється системою політичних і військових інституцій: Радою міністрів оборони, Радою міністрів закордонних справ, Комітетом секретарів рад безпеки, Об'єднаним штабом, Радою колективної безпеки (загальне керівництво) і Генеральним секретаріатом. Організація має у своєму розпорядженні колективні сили швидкого реагування. Відповідно до регіонального принципу формування системи колективної безпеки і для планування застосування коаліційних угруповань Рада колективної безпеки ОДКБ визначила три регіони колективної безпеки: Східноєвропейський, Кавказький і Центральнoазіатський. До них умовно прилягають морські зони – відповідно Балтійська, Чорноморська і Каспійська [2, с. 146].

У 2009 р. сторони домовилися про створення Колективних сил оперативного реагування (КСОР) – на відміну від минулих спроб не на регіональній, а на загальній основі. Усі держави-члени погодилися виділити для них військові контингенти (Росія – дивізію і бригаду, Казахстан – бригаду, інші країни – по одному батальйону). Загальна чисельність КСОР планується в 16 тис. осіб. У планах ОДКБ передбачено створення об'єднаної системи ППО, спільної системи з визначення загроз, пов'язаних із хімічною і біологічною зброєю.

Специфіка ОДКБ з погляду її членського складу – у наявності трьох фактично автономних сегментів, об'єднаних центральною роллю Росії в організації. Білорусь, Вірменія і країни Центральної Азії зіштовхуються з різними зовнішніми загрозами, що створює серйозні об'єктивні складнощі в розвитку горизонтальних зв'язків між ними, обмежує можливості розвитку військової і політичної співпраці в рамках ОДКБ загалом [16, с. 34].

Військово-технічне співробітництво є, можливо, найперспективнішим інструментом консолідації ОДКБ, оскільки ґрунтується на пільгових поставках озброєнь і військової техніки з Росії до інших держав-членів організації.

Створювана під «парасолькою» ОДКБ система колективної безпеки проходить низку етапів, що ведуть до формування й удосконалення коаліційних угруповань військ, які дозволяють відбивати можливу агресію або терористичний напад. ОДКБ на даному етапі може бути класифікована як така, що перебуває між форматами спільної, або кооперативної безпеки та колективної оборони, і військового союзу з можливою еволюцією до більш високого військово-політичного інтеграційного рівня [2, с. 43].

ОДКБ є компактнішою і політично одноріднішою організацією, ніж СНД. Структура характеризується абсолютним домінуванням однієї країни та чітко вираженою схильністю інших учасників до певного безпекового патерналізму з її боку. В ОДКБ закріплюється форма багатосторонньої військово-політичної інтеграції із союзницькими відносинами, що мають пріоритетний характер порівняно зі зв'язками із третіми країнами й організаціями, із головуючою роллю президентського органу Ради колективної безпеки та наднаціональними функціями деяких ланок організації [15, с. 199].

ОДКБ у російських ЗМІ: спроба контент-аналізу

В додатку російської «Незавісимої газети» «Незавісимою воєнним обозренію» (далі – НВО) в 2012 р. вийшло 7 публікацій, присвячених ОДКБ – 5 невеликих інформаційних статей, одна аналітична стаття і текст виступу на міжнародній конференції Генерального секретаря організації Ніколая Бордюжи [17, 18, 19, 20, 21, 22, 23]. В Таблиці 1 подана детальна інформація.

Таблиця 1.
Перелік публікацій, присвячених ОДКБ, у «НВО»

п/п	Назва статті	Дата публікації	Автор
1	ОДКБ не будет вводить войска в Афганистан	11/16/12	Олег Владикін
2	Николай Бордюжа обсудил с послом Ирана перспективы взаимодействия	11/2/12	Віктор Літовкін
3	ОДКБ собирается в Афганистан	10/12/12	Віктор Літовкін
4	ООН за сотрудничество с ОДКБ, а НАТО – против	10/5/12	Олег Владикін
5	ОДКБ проводит конкурс единоборств	7/13/12	Віктор Літовкін
6	Enfante terrible ОДКБ. Приостановка членства Узбекистана в организации может иметь самые серьезные последствия	7/13/12	Дмитрій Онтоєв
7	ОДКБ – гарант стабильности и безопасности в Евразии	4/20/12	Ніколай Бордюжа

Крім того, в 2012 р. ще в 31 статті і повідомленнях додатку «НВО» ОДКБ згадується в контексті інших тем.

Загальний друкований обсяг 7 публікацій становить трохи більше 1 друкованого аркуша, всі тексти містять у сумі біля 5000 слів.

В нижченаведеній Таблиці 2 представлений аналіз змісту цих публікацій. Автор, поперше, вибрав 25 одиниць аналізу (розташовані в першій колонці), виходячи з основних тем у статтях; по-друге, підрахував кількість згадувань цих одиниць у текстах публікацій (друга колонка); по-третє, з'ясував основний контекст цих згадувань – позитивний або негативний (третья і четверта колонки). В результаті, на авторську думку, ознайомлення зі змістом таблиці дозволяє визначити ступінь актуальності тієї чи іншої теми: зробити це допомагає статистика згадувань тем. Крім того, наведення контексту згадування дозволяє, з одного боку, дізнатись про поточні події і процеси в ОДКБ і регіоні її відповідальності, а з іншого боку, в деяких випадках встановити ставлення авторів публікацій до цих подій і процесів.

Таблиця 2.
Контент-аналіз змісту публікацій про ОДКБ в «НВО»

Одиниця аналізу	К-ть	Контекст позитивний	Контекст негативний
ОДКБ	114	1. Єдиний наднаціональний фактор забезпечення суверенітету, безпеки, територіальної цілісності його учасників на євразійському просторі. 2. Затверджено План заходів ОДКБ з протидії викликам і загрозам, що походять з території Афганістану.	Інспірований Росією військово-політичний блок.

Одиниця аналізу	К-ть	Контекст позитивний	Контекст негативний
Операція «Проксі»	3	Взаємодія спецпідрозділів з метою боротьби зі злочинами в сфері сучасних інформаційних технологій; зупинена діяльність 1126 інформаційних ресурсів.	Відсутній.
Операція «Канал»	6	Регіональна антинаркотична операція постійної дії; усього в ході операцій «Канал» з незаконного обігу вилучено близько 245 тон наркотиків, у тому числі більше 12 тон героїну, біля 5 тон кокаїну, 42 тони гашишу, а також більше 9300 одиниць вогнепальної зброї і біля 300 тис. штук боєприпасів.	Відсутній.
Операція «Нелегал»	3	Протидія незаконній міграції; виявлено понад 96 тис. порушень міграційного законодавства, в тому числі близько 76 тис. порушень правил в'їзду, виїзду і перебування; понад 20 тис. порушень встановленого порядку здійснення трудової діяльності; накладено адміністративних штрафів на суму понад 3 млн. дол. США. Виселено в адміністративному порядку за межі держав-членів ОДКБ більше 7 тис. порушників.	Відсутній.
Військово-технічне співробітництво	1	Передбачає низку преференцій і здійснення міждержавних поставок продукції військового призначення для союзних збройних сил на основі внутрішньодержавних цін; в Російській Федерації станом на 1 січня 2012 р. портфель оборонних замовлень, що надійшли від союзників по організації, склав 492 млн. дол. США, перевищивши аналогічний показник дворічної давності в два рази.	Відсутній.
Міждержавна комісія з військово-економічного співробітництва (МКВЕС)	1	Механізм військово-економічної кооперації, який передбачає виконання у форматі ОДКБ спільних програм НДДКР, модернізацію озброєнь і військової техніки.	Відсутній.

Одиниця аналізу	К-ть	Контекст позитивний	Контекст негативний
Інститут ОДКБ	2	Проведення фундаментальних і прикладних досліджень за широким колом питань, що стосуються Організації.	Відсутній.
Колективні сили оперативного реагування (КСОР)	4	Є потенціалом, здатним вирішувати завдання з врегулювання конфліктів різної інтенсивності, проводити спеціальні операції по припиненню терористичних атак, насильницьких екстремістських дій, проявів організованої злочинності, а також щодо попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій.	Відсутній.
Колективні сили швидкого розгортання Центрально-азійського регіону (КСБР ЦАР)	2	Мають завдання не тільки відбиття потенційної зовнішньої військової агресії, але й проведення спільних антитерористичних операцій.	Відсутній.
Миротворчі сили ОДКБ	5	У 2010 р. глави держав-членів висловили готовність, використовуючи миротворчий потенціал ОДКБ для сприяння ООН, внести вклад у запобігання збройним конфліктам і мирне врегулювання виникаючих конфліктних і кризових ситуацій.	Відсутній.
Науково-експертна рада ОДКБ	1	Із залученням експертів провідних наукових центрів держав-членів розглядаються актуальні проблеми формування системи колективної безпеки в сучасних геополітичних умовах.	Відсутній.
ООН	19	В Нью-Йорку відбулося підписання Меморандуму про взаєморозуміння між секретаріатом ОДКБ і Департаментом операцій з підтримки миру ООН. Документ передбачає довгострокову конструктивну співпрацю двох впливових міжнародних організацій в галузі миротворчої діяльності.	Відсутній.

Одиниця аналізу	К-ть	Контекст позитивний	Контекст негативний
НАТО	16	Після 2014 р. НАТО займеться навчанням, консультуванням і підтримкою афганських сил безпеки.	НАТО не бажає йти на співробітництво з ОДКБ.
Євразійський регіон	13	В силу своїх розмірів, положення, забезпеченості природними ресурсами має колосальне геополітичне значення для всіх основних гравців світової політики. Протягом довгого часу він є ареною сплетіння різноманітних інтересів багатьох держав та їх об'єднань. Складний регіон.	Відсутній.
Росія	28	Виділення Росією більше 1 млрд. дол. США Киргизії і близько 200 млн. дол. США Таджикистану на модернізацію та переоснащення їх національних збройних сил.	ОДКБ – інспірований Росією військово-політичний союз.
Казахстан	13	1. Головний партнер Росії в проекті Євразійського союзу, що дозволить Москві відновити свій вплив у регіоні. 2. Дуже розвинена економіка, хороший інвестиційний клімат. 3. Тісні зв'язки Казахстану з Росією в рамках інтеграційних об'єднань, хороші відносини з США і Китаєм. Зовнішня політика Астани, націлена на взаємодію з усіма основними акторами в регіоні. Найбільш міцні відносини пов'язують Астану з Москвою – як в рамках ОДКБ, так і в широкому спектрі економічних інтеграційних об'єднань, починаючи з ЄврАзЕС і закінчуючи Єдиним економічним простором і передбачуваним Євразійським союзом.	Суперництво з Узбекистаном за лідерство в регіоні.
Таджикистан	6	Отримує від Росії 200 млн.дол. США на модернізацію і переоснащення національних збройних сил.	Претензії до Москви по частині підвищення плати за російську військову базу.

Одиниця аналізу	К-ть	Контекст позитивний	Контекст негативний
Киргизія	7	1. Отримує від Росії 1 млрд. дол. США на модернізацію і переоснащення національних збройних сил. 2. Рішення президента Алмазбека Атамбаєва до 2014 р. ліквідувати центр транзитних перевезень «Манас», який є інструментом впливу США на регіон. 3. В цілях підвищення потенціалу правоохоронних органів і спеціальних служб Киргизької Республіки, подолання наслідків трагічних подій 2010 року по лінії ОДКБ в цілому була надана матеріальна, гуманітарна, фінансова допомога більш ніж на 70 млн. дол. США.	Претензії до Москви по частині підвищення плати за російську військову базу.
Узбекистан	26	Має сильну армію з великим мобрезервом і величезні запаси вуглеводнів.	1. 3 червня 2012 р. призупинив своє членство в ОДКБ. За останні шість років Ташкент не підтримав жодної серйозної ініціативи Організації. 2. Суперництво між Узбекистаном і Казахстаном за лідерство в регіоні Центральної Азії. 3. Зближення Узбекистану із США, розглядається можливість розміщення американської військової бази на його території.
Афганістан	45	Відсутній.	Абсолютно невизначене і, можливо, дуже сумне майбутнє Афганістану. Режим талібів, що встановився в 1996-2001 роках в Афганістані, дозволив їх формуванням впритул наблизитися до південних кордонів СНД і посилити підтримку екстремістських і терористичних сил у державах Центральної Азії. Широкий спектр загроз у Євразійському регіоні обумовлений афганським фактором. У цій країні беруть початок маршрути наркотрафіку, на територію сусідніх держав просочуються незаконні збройні формування, відбувається незаконна міграція, експортується фундаменталістська ідеологія.

Одиниця аналізу	К-ть	Контекст позитивний	Контекст негативний
Іран	9	1. ОДКБ проти застосування сили проти Тегерану і вважає існуючий режим санкцій контрпродуктивним. Організацією вже здійснено ряд конкретних заходів, спрямованих на захист держав-членів, що межують або розташовані поблизу кордонів Ірану. 2. Правоохоронні відомства Ірану вже беруть участь у регіональній міжнародній антинаркотичній операції ОДКБ «Канал».	Відсутній.
США	36	Відсутній.	США, будучи одним з ключових гравців у Середній Азії, ясно усвідомлюють необхідність збереження своєї військово-політичної присутності в регіоні. 2. Складні відносини США з Пакістаном. 3. Намагаються розмістити свою військову базу на території Узбекистану.
Китай	8	Відсутній.	Намагається закріпити свій економічний вплив у регіоні.
Центральна Азія	36	Володіє великими обсягами дешевих енергоресурсів.	1. Регіон є частиною т.зв. «дуги нестабільності». 2. Займає важливе місце в геополітичній стратегії США. Збереження впливу на регіон – одна з ключових цілей зовнішньої політики Вашингтона.
Нагорний Карабах	1	Відсутній.	Конфронтаційний шлях розвитку конфлікту загрожує серйозно дестабілізувати обстановку в євразійському просторі.

Аналіз, поданий у таблиці, демонструє не завжди об'єктивне ставлення авторів до ОДКБ. Так, як показано в таблиці, структури і діяльність організації, майже ніколи не згадуються в негативному контексті. Хоча, як свідчать публікації Ю. Нікітіної й І. Юргенса, ОДКБ продовжує стикатись з низкою проблем у своїй діяльності. Таким чином, можна зробити висновок про не зовсім адекватне відображення в «НВО» питань, пов'язаних з функціонуванням ОДКБ. Цей факт, на мою думку, можна лише пояснити проросійською позицією авторів публікацій.

Висновок

В цьому дослідженні автор ставив собі за мету проаналізувати основні тенденції і проблеми розвитку ОДКБ на сучасному етапі, а також з'ясувати на прикладі «Незавісимої газети», наскільки адекватно російські ЗМІ відображають актуальні питання діяльності цієї організації.

На основі вивченого матеріалу автор прийшов до висновку, що результати роботи ОДКБ за період її існування не можна оцінювати, як однозначно невдалі. На деяких ділянках роботи організацією досягнуто відчутних успіхів: успішно проведені операції «Канал», «Нелегал» і «Проксі», розвиток військово-технічного співробітництва, регулярні політичні консультації між державами-членами, узгодження позицій і спільне відстоювання інтересів на міжнародних форумах ООН, ОБСЄ, НАТО і ЄС.

Автор погоджується з думкою російського дослідника В. Ніколаєнка, який стверджує, що перспектива інтеграції багато в чому буде залежати від розстановки внутрішньополітичних сил у державах ОДКБ, і насамперед у Росії. Учасники ОДКБ мають багато спільних інтересів і здатні зіграти новаторську роль у формуванні взаємовигідної моделі військово-політичної інтеграції на пострадянському просторі. Для практичної реалізації ідеї військово-політичної інтеграції держав необхідне поглиблення їхньої військово-економічної і військово-технічної співпраці, міждержавної координації і міждержавної взаємодії з міжнародних проблем безпеки, формування договірно-правової бази з питань відбиття загроз безпеці і реагування на нові виклики у світі [2, с. 6].

Що стосується перспективи подальших розвідок по темі проведеного дослідження, то тут, на думку автора, плідним може стати контент-аналіз ширшої бази (тобто залучення до вибірки 3-5 видань) російських ЗМІ, які висвітлюють діяльність ОДКБ.

Список використаних джерел

1. Лозинський П.І. Воєнно-політичне співробітництво країн Співдружності Незалежних Держав: становлення, розвиток, трансформація кінця ХХ – початку ХХІ століття [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 20.02.22 / П.І. Лозинський; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Л., 2011. – 20 с.
2. Николаенко В. Военно-политическая интеграция на постсоветском пространстве: проблемы и перспективы развития: дис. ...д-ра полит. наук: спец. 23.00.04 / В. Николаенко. – М., 2005. – 412 с.
3. Никитина Ю. ОДКБ и ШОС как модели взаимодействия в сфере региональной безопасности / Ю. Никитина // Индекс безопасности. – 2011. – № 2 (97), Том 17. – С. 45-53.
4. ОДКБ: ответственная безопасность / под. общ. редакцией И. Юргенса. – М., 2011. – 68 с.
5. Шевцов А. Багатонаціональні військові формування НАТО, ЄС і ОДКБ. Можливості для України. Аналітична доповідь / Шевцов А., Їжак О., Гавриш О. – Дніпропетровськ: Дніпропетровська філія НІСД, 2011. – 36 с.
6. Цибуляк А.Г. Роль ОДКБ і ШОС у стратегії військово-політичної безпеки Російської Федерації / А.Г. Цибуляк // Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць. – Випуск 39. – К., 2010. – С. 27-43.
7. Барановский В.Г. Западная Европа: военно-политическая интеграция / В.Г. Барановский. – М.: Международные отношения, 1988. – 198 с.
8. Западная Европа: политическая и военная интеграция / перевод с немецкого. – М., 1984. – 204 с.

9. Военно-экономические связи стран НАТО: цели, масштабы, формы реализации / С.Е. Благоволин и др. – М.: ИМЭМО, 1988. – 105 с.
10. Тезисы выступления Генерального секретаря ОДКБ Н.Н. Бордюжи на V Международной научно-практической конференции «Место и роль ОДКБ в формирующейся архитектуре международной безопасности: перспективы развития ОДКБ», г. Москва, 20 января 2005 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.in.mid.ru/ns-rsng.nsf/.
11. Дергачов О. Україна в сучасних геополітичних перетвореннях / О. Дергачов // Політична думка. – 1998. – № 2. – С. 31-43.
12. Глобальные тенденции развития человечества до 2015 г. / пер. с англ. М. Леоновича; под ред. К. Жвакина. – Екатеринбург, 2002. – 67 с.
13. Региональная безопасность: геополитические и геоэкономические аспекты (теория и практика): монограф. / под. общ. ред. А.В. Возженникова. – М.: РАГС, 2006. – 143 с.
14. Кулагин В. Международная безопасность / В. Кулагин. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 254 с.
15. Бейлз Е. Регіональне співробітництво в галузі безпеки на пострадянському просторі // СІПРІ 2007: щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека / Е. Бейлз, В. Барановський, П. Дунай; [пер. з англ.]. – К.: Заповіт, 2008. – С. 169-199.
16. Архитектура евроатлантической безопасности / под. общей ред. проф. И. Юргенса, акад. А. Дынкина, чл.-корр. В. Барановского. – М., 2009. – 53 с.
17. Владыкин О. ОДКБ не будет вводить войска в Афганистан / О. Владыкин // Независимая газета-Независимое военное обозрение. – 16.11.2012. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/news/2012-11-16/2_news.html.
18. Литовкин В. ОДКБ сотрудничает с Ираном / В. Литовкин // Независимая газета-Независимое военное обозрение. – 02.11.2012. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/news/2012-11-02/2_odkb.html.
19. Литовкин В. ОДКБ собирается в Афганистан / В. Литовкин // Независимая газета-Независимое военное обозрение. – 12.10.2012. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/news/2012-10-12/2_odkb.html.
20. Владыкин О. ООН за сотрудничество с ОДКБ, а НАТО – против / О. Владыкин // Независимая газета-Независимое военное обозрение. – 05.10.2012. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/news/2012-10-05/2_odkb.html.
21. Литовкин В. ОДКБ проводит конкурс единоборств / В. Литовкин // Независимая газета-Независимое военное обозрение. – 13.07.2012. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/news/2012-07-13/2_konkurs.html.
22. Онтюев Д. *Enfant terrible* ОДКБ. Приостановка членства Узбекистана в организации может иметь самые серьезные последствия / Д. Онтюев // Независимая газета-Независимое военное обозрение. – 13.07.2012. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/realty/2012-07-13/3_odkb.html.
23. Бордюжа Н. ОДКБ – гарант стабильности и безопасности в Евразии / Н. Бордюжа // Независимая газета-Независимое военное обозрение. – 20.04.2012. – Режим доступа: http://nvo.ng.ru/concepts/2012-04-20/1_odkb.html.